

Nieuwsbrief

Balans

Mijn eerste stukje voor de nieuwsbrief als nieuwe voorzitter van deze prachtige vereniging. Ik voel me vereerd om iets te mogen schrijven enerzijds, en anderzijds is het ook zoeken naar de juiste woorden.

Graag wil ik even terugblikken op de jaarvergadering waarbij we een mooie opkomst hadden en waarin we stil hebben gestaan bij de werkzaamheden en resultaten van het afgelopen jaar. Tevens hebben we gekeken naar wat er volgend jaar komen gaat voor de VSR. De visie hierop werd verwoord door Jan, vanuit het Collectief, door Marije en door mij als nieuwe voorzitter.

Willem heeft de cijfers over het afgelopen jaar weer helder gepresenteerd en de kascontrole had geen opmerkingen.

Vervolgens kwam de bestuurswisselingen aan bod. Jan den Hartog als oud voorzitter en Jan Schaeffer als oud bestuurslid hebben het bestuur verlaten en ik wil ze nogmaals hartelijk danken voor al hun inzet die ze hebben gedaan voor de VSR. Met hun bevoegdheid en kennis hebben ze een belangrijke bijdrage hieraan ge-

leverd. Bedankt mannen!!

Na het officiële gedeelte was er tijd voor een gastspreker. Dit keer hebben we dhr. Wilke Schoemaker van landgoed Twickel bereid gevonden om wat te vertellen over de Gelderse Waarden. Heel interessant hoe de samenwerking verloopt tussen de twee pachtboeren en Twickel op het gebied van natuurinclusieve landbouw en biodiversiteit.

Het jaar 2021 zit er weer bijna weer op en ik zie 2022 met vertrouwen tegemoet om samen nieuwe uitdagingen en ontwikkelingen aan te gaan. Hierbij is het belangrijk om samen in gesprek te blijven met de deelnemers en partijen die voor ons belangrijk zijn. We hebben elkaar nodig! Balans is het sleutelwoord. Als zaken in balans zijn heb je rust, overzicht en kun je uitdagingen aan.

Bij deze wens ik jullie allemaal namens het bestuur alvast fijne feestdagen en een goed begin van 2022!

Martijn Elshof, Voorzitter

Even voorstellen:

Christine Köning-Wipfler. Ik ben boerin en kaasmaakster op ons familiebedrijf Boerderij Köning aan de Oude Steeg in Zevenaar. Onze boerderij ligt in het Zevenaarse/Duivense broek en daar wandel/struin ik het meeste. Ik ben vooral liefhebber van wilde flora, soms om te eten maar meestal gewoon om ervan te genieten door te kijken. In ons agrarisch landschap zijn veel soorten aanwezig en is het belangrijk dat we aan hun behoud werken. Ik kijk er naar uit alle mensen te leren kennen die binnen de VSR daaraan bijdragen.

Jeroen Stuyt. Mijn naam is Jeroen Stuyt, woon sinds 2013 in Herwen samen met Gerdien en onze 4 kinderen op boerderij Dykhoeve. Opgegroeid op een melkveebedrijf in Lobith en daar in maatschap gezeten met mijn ouders. In 2016 meer uit grap begonnen met 4 buitenvarkens, en dit zo uitgegroeid tot een volwaardige vleesboerderij met vleesrunderen en buitenvarkens gehouden op een natuurlijke wijze.

De boerderij stellen we open voor de consument tijdens de openingstijden van de winkel.

Hoe beheer ik mijn knotbomen of houtsingel op een goede manier?

Hoe op de beste manier een rij knotbomen of een houtsingel aangelegd en onderhouden kan worden, heeft Landschapsbeheer Gelderland (SLG) goed omschreven in één van hun informatiebladen. Op <https://www.landschapsbeheergelderland.nl/landschapsbrochures/> is veel info te vinden over het beheer van landschapselementen.

Onderstaande teksten komen uit de informatiebladen “Knotbomen: aanleg en beheer” <https://www.landschapsbeheergelderland.nl/wp-content/uploads/knotbomen.pdf> en uit “Houtsingel: aanleg en beheer” <https://www.landschapsbeheergelderland.nl/wp-content/uploads/houtsingel-1.pdf> en uit “Landschapselementen: aanleg en beheer” van SBNL Natuurfonds <https://www.sbnlnatuurfonds.nl>

Knotbomen

Een knotboom is een boom die regelmatig geknot wordt op een bepaalde hoogte. Meestal gebeurt dit op zo'n 2 meter stamhoogte. Bij het knotten wordt de boom van haar kroon ontdaan, waarna de boom opnieuw uitloopt. Door het regelmatig terug snoeien ontstaat er na verloop van tijd op de stam een knoestige ‘knot’.

Houdt de eerste jaren na aanplant de stam vrij van takken en laat alleen de takken aan de top groeien. In de winter van het tweede jaar kan het aantal topscheuten teruggebracht worden tot 8 à 12 stuks. Dit heet het ‘stikken van de pruik’. Na 3 tot 4 jaar kan de boom voor het eerst geknot worden.

Afhankelijk van de soort kunnen knotbomen om de 4 tot 6 jaar geknot worden. Zaag de takken af tot op 2 à 3 cm van de stam, haaks op de tak om te voorkomen dat er regenwater in blijft staan. Het knotten kan het beste plaatsvinden in de periode van

half november tot half maart.

Wanneer te lang gewacht wordt met knotten, wordt de kans op watermerkieziekte en het uitscheuren van takken vergroot. Dit is een bacterie-infectie bij wilg en populier met als gevolg verwelking van één of meerdere zijtakken, verrotting van binnenuit en uiteindelijk totaal verval. Achterstallig onderhoud kost veel tijd en moeite. Stel knotten dus niet onnodig lang uit.

Houtsingel

Houtsingels en houtwallen zijn als lijnvormig landschapselement een verbindingsweg door het agrarische landschap voor kleine zoogdieren, amfibieën en insecten. Ze bieden nest-, schuil- en voedselgelegenheid voor vogels en zoogdieren en zorgen voor een aantrekkelijk cultuurlandschap.

Een houtsingel is een aaneengesloten lijnvormige beplanting van bomen en struiken van ca. 4 tot 30 meter breed. Houtsingels lijken veel op houtwallen. Bij een houtwal is er sprake van een opgeworpen wal, waar de beplanting op staat.

Goed onderhouden houtwallen en houtsingels bestaan uit een boom-, struik- en kruidlaag. Na ongeveer 5-6 jaar na aanplant zullen de takken in de houtsingel of wal elkaar gaan raken en dient er waar nodig gesnoeid en gedund te worden. Na 10 jaar is de eerste keer onderhoud noodzakelijk. De meeste houtsingels en houtwallen worden als hakhout beheerd en tussen de 6-15 jaar afgezet. Snelgroeiende boomsoorten zoals es en zwarte els worden iedere 6 tot 10 jaar afgezet. Voor langzame groeiers, zoals de eik, kan een cyclus van 10 tot 15 jaar gehanteerd worden.

Afzetten betekent dat de bomen en struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. Zaag de stobbe zodanig hoog af, dat deze vrij van riet, bramen

en brandnetels blijft, zodat voldoende licht op de stobben komt. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit. Bij voorkeur dient er kleinschalig gewerkt te worden waarbij niet alle singels tegelijk een onderhoudsbeurt krijgen. Om de variatie in leeftijd te waarborgen dient ieder jaar, afhankelijk van het onderhoudsinterval, een gedeelte van de singel te worden afgezet. Bij het afzetten is het in elk geval van belang dat er genoeg licht op de bodem valt om de stobben te laten uitlopen. Dat betekent vaak een vrij drastische dunning. Oude bomen blijven meestal staan, evenals bomen met holten die vaak het domein van vogels en vleermuizen zijn.

Zonder actief hakhoutbeheer verandert de houtsingel in een bomenrij zonder onderbegroeiing.

Filmpjes

Op de website van SLG staan ook handige filmpjes over het beheren van verschillende landschapselementen. Zie <https://www.landschapsbeheergelderland.nl/uwerf/landschapsbeheer-met-jaap-en-lex/>

Subsidiemogelijkheden voor de aanleg van landschapselementen

Heeft u plannen om landschapselementen aan te leggen of te herstellen? Kijk dan eens of u in aanmerking komt voor een vergoeding via de provinciale subsidieregeling Biodiversiteit en Landschap.

Landschapselementen zijn belangrijke dragers van het landschap. Ze vertellen iets over het historische gebruik en geven een gebied zijn eigen identiteit. Collectief Rivierenland wil samen met boeren, burgers en landgoedeigenaren nieuwe landschapselementen aanleggen en verdwenen elementen herstellen.

Collectief Rivierenland gaat voor de provincie Gelderland invulling geven aan de subsidieregeling Biodiversiteit en Landschap. Deze regeling geeft grondeigenaren een vergoeding voor het aanleggen van nieuwe landschapselementen. Deze vergoeding bestaat uit 75% van de aanlegkosten en een vergoeding van de vermogensschade (afwaardering van de landbouwgrond).

Landschapselementen die in aanmerking komen voor deze regeling zijn o.a. een poel, geschikt voor amfibieën, een houtsingel, een struweelhaag of een bosje. Er gelden minimum en maximum afmetingen voor deze elementen. Het perceel waar ze aangelegd worden dient de afgelopen vijf jaar gebruikt te zijn als landbouwgrond.

Voor meer informatie over deze regeling zie Subsidiemogelijkheden voor de aanleg van landschapselementen (www.collectiefrivierenland.nl). Hier is ook onze flyer te downloaden.

Heeft u interesse in deze subsidieregeling of wilt u meer informatie? Neem contact op met Collectief Rivierenland via info@collectiefrivierenland.nl Wanneer u uw woonplaats en contactgegevens vermeldt, dan neemt de gebiedscoördinator contact met u op om de mogelijkheden door te nemen.

In de Gelderse Waard is samenwerken de basis voor meer biodiversiteit

De jonge ondernemers, akkerbouwer Jan Huigen en biologisch melkveehouder Sander Tiecken, zijn een paar jaar geleden een nieuwe uitdaging aangegaan in de Gelderse Waard. Zij pachten hier gronden van Stichting Twickel en met onder andere subsidie van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer via het Collectief Rivierenland wordt natuur en landbouw meer en meer met elkaar verweven. Er wordt samengewerkt aan de inrichting van een prachtig gebied tussen twee Rijnstrangen. Deze jonge ondernemers laten zien hoe het ook anders kan.

Zover je kunt kijken; zie je akkerbouw- en graspercelen omzoomd met akkerranden, struwelen, zonnebloemen en botanisch gras in de Gelderse Waard. Deze percelen pachten Sander Tiecken en Jan Huigen en boeren daar natuurinclusief. Dit doen ze onder meer om de biodiversiteit te verhogen.

Van links naar rechts: Sander Tiecken, Jan Huigen, Marije Slijkhuis en Wilke Schoemaker.

Meer ruimte voor natuur creëren

Sander Tiecken (31) woont samen met zijn vriendin Joyce en zijn twee kinderen op de Waardmansplaats. Op dit melkveebedrijf houdt hij 100 melkkoeien en 40 stuks jongvee. Hij heeft de beschikking over 108 hectare land, waarvan 27 hectare natuurland en 7 hectare bestaat uit randenbeheer. Ruim 3 jaar geleden is Sander samen met Herman Lucassen in maatschap gegaan, en zijn ze samen dit project ingestapt. Toen de voormalig pachter stopte bood dat nieuwe kansen voor Sander Herman en Twickel. Sander en Herman hebben de boerderij, vee, machines en alles eromheen verhuisd van Doesburg naar Aerdt. Wilke Schoemaker van Twickel vertelt enthousiast over wat dat betekende voor de ontwikkelingen in de Gelderse Waard. "Het gaf ons als Twickel de kans om 20 procent van het landbouwareaal om te vormen naar natuur. Door daarnaast ook nog eens te kiezen voor een extensievere biologische bedrijfsvoering kwam er meer ruimte om natuur en landbouw weer met elkaar te verbinden. "De overstap van gangbaar naar biologisch zag ik als een uitdaging. De eerste twee jaar zit je in een omschakelings-traject; je maakt extra kosten, maar daar staat nog geen hogere melkprijs tegenover. Dit waren dure jaren qua kostprijs. Hierbij had ik het geluk dat de verpachter Twickel ons tegemoetkwam door een passende pachtprijs te vragen", zegt Sander. Nu hij

volledig is omgeschakeld kan hij de melk afzetten tegen een hogere melkprijs bij zijn huidige biologische melkfabriek Eko Holland. De extra kosten die hij maakt als biologische boer krijgt hij nu gedeeltelijk terugbetaald.

Gangbare akkerbouwer met oog voor omgeving

Jan Huigen (29) woont samen met zijn vriendin Hanneke op het akkerbouwbedrijf, de Bouwplaats genaamd. Hier runt zij een kinderopvang. Hij is een gangbare akkerbouwer en heeft daarnaast een vleistak met 70 stuks charolais. De afgelopen vier jaar heeft hij zijn bedrijfsvoering een stuk natuurinclusiever en extensiever gemaakt. "Zo ben ik naar een bouwplan van 1 op 5 gegaan. En teel ik tarwe, bieten, aardappelen, uien en zaai-zaad". Een eis van Twickel was dat 10 procent van dit gebied een groene dooradering kende. Dit betekent voor het bedrijf van Huigen dat langs bijna al zijn percelen struweelhagen of akkerranden zijn gesitueerd. "In totaal gaat het in dit gebied om 18 kilometer struweelhaag, ruim 70 hectare botanisch grasland en ruim 7 hectare akkerranden", somt Wilke op, terwijl hij samen met de boeren uitkijkt op de laatste bloeiende bloemen langs de akker bij Huigen. Het wemelt er van vlinders en insecten. Vogels zijn druk in de weer met het pikken van de bloem- en graanzaden. "Dat is toch een prachtig gezicht. Je ziet echt effect", zegt Huigen. "Ja, zo is het prachtig om te horen dat er dit jaar voor eerst sinds jaren 2 broedsels van de patrijs is uitgebreed", zegt Wilke Schoemaker. "Hier doen we het samen voor", voegt Marije Slijkhuis, coördinator van het Collectief Rivierenland eraan toe.

Extensiever boeren

Op initiatief van Twickel wordt het tussenliggende landbouwgebied in de Gelderse Waard natuurlijker gemaakt. "Door de gronden extensiever te gebruiken ontstaat er meer biodiversiteit", zegt Schoemaker. "De bodem en het bodemleven spelen daarin een belangrijke rol", menen de boeren. "Ik ben niet voor niets overstapt naar vaste stromest voor mijn akkerbouwpercelen. Ik zie dat het positief effect heeft binnen mijn bedrijfsvoering", zegt Jan. Ook voor Sander is een gezonde bodem van essentieel belang als biologisch melkveehouder. "Ik kan niet meer corrigeren met kunstmest en moet mijn mest van het eigen bedrijf zo optimaal mogelijk inzetten op de verschillende percelen. Je merkt wel dat de bodem moet wennen van een

gangbare naar biologische situatie”, zegt hij. De afgelopen twee jaar heeft hij dan ook veel geleerd op dat gebied en merkt dat de grond zich langzaam aanpast. Dat geldt ook voor de grasmat. Er ontstaat meer variatie in de percelen. Dit komt natuurlijk ook door het botanisch beheer.

Door extensievere landbouw toe te passen is er ruimte gecreëerd voor natuur- en landschapselementen. De kosten voor de aanplanting en de aanleg van landschapselementen zijn voor drie kwart gefinancierd door Provincie Gelderland. Ook de erven van de ondernemers kennen een gebiedseigen beplanting en weer een hoogstam boomgaard. “Het laatste kwart hebben wij vanuit de Stichting betaald”, merkt Wilke op. Voor het beheer van de aanliggende stroken krijgen de boeren een vergoeding vanuit het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer. “Hier haken wij als Collectief Rivierenland aan”, zegt Marije. “De afgelopen jaren weten we elkaar steeds beter te vinden. Als Twickel wensen heeft op het gebied van natuurontwikkelingen of behoud van soorten kijken wij in hoeverre wij die wensen mee kunnen nemen in bijvoorbeeld aanvullend agrarische natuur- en landschapsbeheer voor het betreffende jaar”, merkt Marije op. “Zo vullen we elkaar aan en komen gezamenlijk tot een nieuwe vorm van landbouw waarin ook ruimte is voor natuur en waar een beloning voor beheer tegenover staat”, merkt ze tot slot op.

Foto's: Annemieke Kok

Bron: *In de Gelderse Waard is samenwerken de basis voor meer biodiversiteit* (www.collectiefrivierenland.nl)

Zomerexcursie bij Martine en Arjan Bisschop op landgoed de Houberg

Onze jaarlijkse zomerexcursie bracht ons dit keer bij Martine en Arjan Bisschop op landgoed de Houberg in Elten, op de grens met Duitsland.

Martine en haar man Arjan werken nu ongeveer 3 jaar in een samenwerkingsverband met de eigenaar van landgoed de Houberg. De Houberg telt ongeveer 15 ha en bij hun huis in Lobith hebben Martine en Arjan nog 8 ha grond. Op deze gronden lopen Lakenvelder koeien, Wagyu runderen, Mangalica (Hongaarse wolvarkens) en kippen.

Tijdens de excursie hebben we de kippen gezien in hun verplaatsbare ren. Ze lopen ook los buiten rond. De Lakenvelders liepen vanavond tussen de bomen en struiken rond, moeders met kalfjes, de kalveren van vorig jaar en ossen (gecastreerde stieren). Zo kunnen ze samen in een kudde bij elkaar lopen en kunnen de kalveren blijven drinken bij hun moeder.

Het bedrijf van Martine en Arjan is zich ook aan het ontwikkelen voor een betere toekomst van de veehouderij d.m.v. regeneratieve landbouw. Martine zegt: wij vragen ons doorlopend af hoe we landbouw op een zo natuurlijk mogelijke manier inpasbaar kunnen maken in het ecosysteem. Het gevolg van dit gezonde ecosysteem is dat ook het vlees een verbeterde en hogere voedingswaarde krijgt.

Lees meer over de visie van Martine en Arjan op:

<https://www.liemerstrots.nl/landgoed-de-houberg/>

https://rijnstromen.nl/wp-content/uploads/2021/05/VSR_Nieuwsbrief_mrt-2021.pdf

Creëren van bloemenveldjes met Liemers Bloeit XXL

Vrijwilligersinitiatief “Liemers Bloeit XXL” werkt met, door en voor inwoners van de gemeente Duiven, aan een kleurrijke, bloeiende, boeiende, en biodiverse leefomgeving door zoveel mogelijk bloemenveldjes te ontwikkelen en te beheren. In samenspraak met de gemeente worden gemeentelijke percelen en reststroken gebruikt. Maar ze willen waar mogelijk ook anderen, bijvoorbeeld particulieren en agrariërs, enthousiasmeren om ook bloemstroken te ontwikkelen.

De projectgroep vertelt hieronder zelf wat zij allemaal doen:

Biodiversiteit is bijkans een toverwoord geworden de laatste decennia. Als we met z'n allen ‘biodiversiteit’ blijven roepen, dan zal er vanzelf wel biodiversiteit komen. Maar zo simpel is het helaas niet. Althans, dat is wat wij als vrijwilligersinitiatief ervaren hebben de afgelopen jaren. In de gemeente Duiven hebben we inmiddels een aantal lokale projectgroepen opgetuigd, om bij te dragen aan een stukje biodiversiteit. Niet roepen, maar doen dus! We hebben ons verenigd onder de naam “**Liemers Bloeit XXL**”. Met lokale projectgroepjes als **Groessen Bloeit**, **Duiven Bloeit** en **Loo Bloeit**.

“Liemers” refereert naar de ambitie, om op te trekken met andere projectgroepen en zo kennis, kunde, ervaring met elkaar te delen. “XXL” refereert naar de stichting HOPE XXL, met wie we nauw samenwerken, ook omdat we gezamenlijk een ambitie delen, namelijk om onze leefomgeving te verbeteren en te ervaren. En daar dus actief aan mee te werken.

Inmiddels hebben we op 50 locaties bloemenveldjes mogen realiseren, op gemeentegrond. Daarnaast hebben we al meerdere particulieren bereid gevonden stukje in te zaaien. Voor hen hebben we bloemenzaad geregeld.

We trekken samen op met de gemeente Duiven, maar bijvoorbeeld ook met Stichting Landschapsbeheer Gelderland, HOPE XXL en het Horsterpark in Duiven. En -het allerbelangrijkste- met lokale vrijwilligers. “Met, door en voor de lokale gemeenschap”, dat is dan ook ons motto.

‘Met’ is een streven omdat we anderen daarbij willen betrekken, samen met anderen werken aan een bloeiende omgeving. ‘Door’ omdat we denken dat het primair vanuit mensen uit de gemeenschap zelf moet komen. En dat we dus expliciet niet van de gemeente verwachten zo maar even 100 bloeiende bermten te regelen. Dat is gelijk waar voor ons de uitdaging ligt, namelijk het vinden van voldoende vrijwilligers. ‘Voor’ omdat we weten -uit reacties- dat veel mensen, bijvoorbeeld wandelaars en fietsers, het erg leuk vinden wat we doen en het erg waarderen.

Een volgende stap die we zouden willen maken, is om nog meer agrariërs te enthousiasmeren akkerranden in te zaaien. Vereniging Streekbeheer Rijnstromen ondersteunt -waar mogelijk- hun leden al om dat te bereiken. Bijvoorbeeld ook om te zien of er subsidieregelingen mogelijk zijn vanuit de ANLB-regeling. Ons initiatief zou bijvoorbeeld mee kunnen denken en helpen, denk aan een stukje bewustwording, inzaaien en dergelijke.

Mocht u contact met ons willen opnemen: stuur een mail naar liemersbloeitxxl@gmail.com

Voor meer info zie:

<https://www.landschapsbeheergelderland.nl/groessen-duiven-loo-bloeit/>

Facebook:

Groessen Duiven Loo Bloeit

Groessen Bloeit

Duiven Bloeit

COLOFON

Redactie nieuwsbrief:

Annette van Steen

email: a.v.steen@live.nl

Secretariaat:

Gerreke Boschloo

Kleine Veldstraat 6

6986 CJ Angerlo

tel 06 20 25 49 32

email: secretaris@rijnstromen.nl

Website VSR:

www.rijnstromen.nl

Lay-out & druk:

CP Grafimedia / EB

Verspreiding:

Gerreke Boschloo